

Sygn. akt V KK 415/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 lutego 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Siuchniński (przewodniczący)

SSN Dorota Rysińska (sprawozdawca)

SSN Andrzej Stępka

Protokolant Anna Kowal

w sprawie M. S.

skazanej z art. 278 § 1 kk

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu, w trybie art. 535 § 5 kpk.,

w dniu 12 lutego 2014 r.,

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego

od wyroku Sądu Rejonowego w Ś.

z dnia 24 września 2009 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego
rozpoznania Sądowi Rejonowemu w K.**

UZASADNIENIE

W dniu 29 września 2006 r. prokurator wystąpił do Sądu Rejonowego w Ś. z wnioskiem o warunkowe umorzenie postępowania karnego, prowadzonego przeciwko M. S. o przestępstwo z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k., polegające na kradzieży, w okresie od nieustalonej daty do dnia 7 czerwca 2006r., energii

elektrycznej o wartości 2.510,16 zł na szkodę Grupy Energetycznej E. S.A. Uwzględniając ten wniosek, Sąd Rejonowy wyrokiem z dnia 26 października 2006 r., sygn. akt II K .../06, warunkowo umorzył postępowanie karne wobec M. S. na okres próby 2 lat, zasądzając od niej świadczenie pieniężne w wysokości 500 zł na wskazany wyroku cel. Wyrok ten uprawomocnił się bez jego zaskarżenia.

Postanowieniem z dnia 29 stycznia 2009 r., Sąd Rejonowy w Ś. podjął, na podstawie art. 68 § 2 k.k., postępowanie warunkowo umorzone przytaczanym powyżej wyrokiem i po jego przeprowadzeniu, w sprawie II K .../09, wydał w dniu 24 września 2009 r. wyrok, którym skazał M. S. za opisane na wstępie przestępstwo na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby 2 lat oraz na karę 20 stawek dziennych grzywny, licząc po 10 zł za stawkę, ze zobowiązaniem ponadto oskarżonej do naprawienia wyrządzonej przestępstwem szkody przez zapłatę na rzecz pokrzywdzonego Zakładu kwoty 2.510,16 zł w terminie roku i 6 miesięcy od uprawomocnienia się wyroku. Wyrok ten nie był przedmiotem zaskarżenia, przy czym postanowieniem z dnia 14 czerwca 2011 r., sygn. akt II Ko .../11, Sąd Rejonowy w Ś. zarządził, na podstawie art. 75 § 2 k.k., wykonanie wobec M. S. orzeczonej tym wyrokiem kary pozbawienia wolności.

Przytaczany wyrok Sądu Rejonowego z dnia 24 września 2009 r. został obecnie zaskarżony kasacją Prokuratora Generalnego, wniesioną na korzyść skazanej. W skardze tej Prokurator Generalny zarzucił *„rażące i mające istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku naruszenie przepisów prawa procesowego – tj. art. 376 § 2 k.p.k. i art. 374 § 1 k.p.k., polegające na rozpoznaniu sprawy w trybie zwyczajnym bez udziału oskarżonej M. S., której obecność na rozprawie była obowiązkowa, co stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą określoną w art. 439 § 1 pkt. 11 k.p.k.* Formułując ten zarzut, Prokurator Generalny powołał się na okoliczność, że Sąd Rejonowy przystąpił do rozpoznania sprawy w trybie uproszczonym – pod nieobecność oskarżonej na rozprawie, a następnie, po przekroczeniu terminu przerwy w rozprawie, rozpoznał sprawę w dalszym ciągu w postępowaniu zwyczajnym (art. 484 § 2 k.p.k.), przy czym rozprawę prowadził nadal bez udziału oskarżonej pomimo tego, że jej obecność stała się obowiązkowa wraz ze zmianą trybu postępowania i brakiem wyjątkowej sytuacji określonej w art.

376 § 2 k.p.k. Na tej podstawie wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu.

W złożonym piśmie procesowym obrońca oskarżonej poparł stanowisko Prokuratora Generalnego, przy czym dodatkowo podniósł, że Sąd Rejonowy w ogóle nie miał prawa rozpoznać sprawy w trybie uproszczonym, ponieważ dochodzenie prowadzone przeciwko M. S. nie zakończyło się w terminach przewidzianych w przepisie art. 325 i § 1 k.p.k., w jego brzmieniu wówczas obowiązującym (tj. w ciągu 2 miesięcy lub w ciągu 3 miesięcy w wypadku przedłużenia tego okresu przez prokuratora). Skoro więc postępowanie przygotowawcze powinno być kontynuowane w formie śledztwa, to w postępowaniu Sądu doszło, zdaniem obrońcy, do obrazy przepisu art. 469 k.p.k.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja zasługuje na uwzględnienie, natomiast bezzasadne jest dalej idące stanowisko obrońcy, które zmierza do wykazania, że sprawa od początku podlegała rozpoznaniu w trybie zwyczajnym, a co za tym idzie, iż rozpoczęcie rozprawy bez obecności oskarżonej prowadziło do obrazy art. 374 § 1 k.p.k., stanowiącej uchybienie określone w art. 439 § 1 pkt. 11 k.p.k.

Rozważając najpierw, z urzędu (art. 536 k.p.k.), tę ostatnią kwestię, trzeba podkreślić, że podnoszone przez obrońcę fakty nie znajdują potwierdzenia w przebiegu czynności procesowych podjętych w trakcie prowadzonego postępowania przygotowawczego. Obrońca nie zauważył, że dochodzenie, wszczęte w niniejszej sprawie w dniu 4 lipca 2006 r. (k. 5), zostało postanowieniem prokuratora z dnia 4 września 2006 r. (k. 17) przedłużone na dalszy okres – do dnia 28 września 2006 r. Skoro więc wniosek prokuratora o warunkowe umorzenie postępowania karnego wobec M. S. został złożony w Sądzie Rejonowym w dniu 29 września 2006 r., to zestawienie przytaczanych dat wykazuje, że kontrolowane dochodzenie zostało ukończone, zgodnie z podjętą przez prokuratora decyzją, przed upływem 3 miesięcy od jego wszczęcia. W takim razie, nie może być mowy o wskazywanym przez obrońcę uchybieniu dyspozycji art. 325 i § 1 k.p.k. – w brzmieniu obowiązującym przed nowelizacją tego przepisu, obowiązującą od dnia 12 lipca 2007 r. (Dz. U. Nr 64 poz. 432), a więc i o konieczności prowadzenia

dalszych rozważań odnośnie do dochowania warunku prowadzenia niniejszej sprawy w postępowaniu uproszczonym, wskazanego w art. 469 k.p.k.

Bez wątplenia natomiast, analiza akt sprawy potwierdza zaistnienie uchybień podnoszonych w kasacji. Z analizy tej wynika, że w żadnej z przeprowadzonych rozpraw, wyznaczonych po podjęciu warunkowo umorzonego postępowania, oskarżona M. S. nie brała udziału, przy czym prowadzenie postępowania w trybie uproszczonym spowodowało, że w dniu 28 maja 2009 r. Sąd Rejonowy postanowił, na mocy art. 479 § 1 k.p.k., prowadzić rozprawę pod nieobecność oskarżonej oraz na podstawie art. 479 § 2 k.p.k. odczytał wyjaśnienia złożone przez nią w postępowaniu przygotowawczym. Istotne jest zaś to, że oskarżona nie uczestniczyła również w rozprawach wyznaczonych na 29 czerwca 2009 r. i 24 września 2009 r., przeprowadzonych po wydaniu przez Sąd, na podstawie art. 484 § 2 k.p.k., postanowienia o zmianie trybu postępowania z uproszczonego na zwyczajny i rozpoznaniu sprawy w dalszym ciągu. Nie bez znaczenia jest i to, że w dniu 24 września 2009 r. Sąd na podstawie art. 404 § 2 k.p.k. i art. 376 § 1 i 2 k.p.k. postanowił prowadzić rozprawę w dalszym ciągu pod nieobecność prawidłowo zawiadomionej oskarżonej, uznając, że złożyła ona wyjaśnienia.

Powyższy stan sprawy obrazuje więc jednoznacznie, że rozpoznając sprawę w trybie zwyczajnym w dalszym ciągu, według dyspozycji art. 484 § 2 k.p.k., Sąd Rejonowy – pomimo reguły przewidzianej w art. 347 § 1 k.p.k. – dopuścił możliwość prowadzenia rozprawy pod nieobecność oskarżonej, uznając, że zachodzi wyjątek od tej reguły, określony w art. 376 § 2 k.p.k. U podstaw zaś takiego stanowiska legło założenie, że odczytanie wyjaśnień złożonych przez oskarżoną w postępowaniu przygotowawczym odpowiada wskazanemu w tym przepisie wymogowi złożenia wyjaśnień.

Stanowisko to, jak trafnie podnosi Prokurator Generalny, jest niesłuszne. Dominujący w orzecznictwie Sądu Najwyższego kierunek wykładni przepisów art. 484 § 2 k.p.k. i art. 376 § 2 k.p.k. jest przeciwny do przyjętego w analizowanej sprawie. Podkreślenia też wymaga, że pojawiające się, nieliczne rozbieżności w interpretacji tych unormowań stały się przedmiotem, wywołanej wnioskiem Prokuratora Generalnego, uchwały powiększonego składu Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 2013 r., I KZP 12/13 (OSNKW 2013, z. 12, poz. 99). Stwierdzono

w niej, że zawarty w art. 484 § 2 k.p.k. zwrot : „w dalszym ciągu” oznacza, że przewidziana w tym przepisie obligatoryjna zmiana trybu postępowania z uproszczonego na zwyczajny nie pozbawia skuteczności przeprowadzonych do tej chwili czynności procesowych i nie obliguje do ich powtórzenia, natomiast wywołują one tylko te konsekwencje procesowe, które są właściwe dla trybu zwyczajnego. W rozwinięciu uchwały, do którego należy w tym miejscu odesłać, szeroko umotywowano względy, dla których należy uznać, że wspomniana zmiana trybu wymaga obecności oskarżonego na rozprawie zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 374 § 2 k.p.k. i dla których nie można uznać za możliwe prowadzenia rozprawy na podstawie art. 376 § 2 k.p.k., jeżeli oskarżony nie złożył wyjaśnień przed sądem – nawet gdy wcześniej odczytano jego wyjaśnienia na podstawie art. 479 § 2 k.p.k. Trafnie tu podkreślono m.in., że wyjątkowy przepis art. 376 § 2 k.p.k. nie może być interpretowany rozszerzająco, a zmiana trybu z uproszczonego na zwyczajny nie może mieć charakteru pozornego. Z brzmienia tego przepisu, także w zestawieniu z treścią art. 377 k.p.k., jasno wynika, że chodzi o złożenie przez oskarżonego wyjaśnień przed sądem oraz że nie ma podstaw do utożsamienia pojęć „odczytanie wyjaśnień”, figurującego w art. 479 § 2 k.p.k., i „złożenie wyjaśnień”, zawartego w art. 376 § 2 k.p.k.

W powyższym świetle nie ulega więc wątpliwości, że rozpoznanie sprawy M. S. pod jej nieobecność, gdy jej udział w rozprawie był obowiązkowy – wobec tego, iż nastąpiła zmiana trybu postępowania na zwyczajny, oraz w sytuacji, gdy przed tą zmianą nie złożyła ona wyjaśnień przed Sądem – nastąpiło z rażąco obrazą wymienionych w zarzucie kasacji przepisów prawa. Naruszenie to stanowi uchybienie przewidziane w art. 439 § 1 pkt. 11 k.p.k., a zatem bez wykazywania jego wpływu na treść zaskarżonego wyroku (na co bez potrzeby wskazuje się w zarzucie kasacji) stanowi bezwzględną przyczynę jego uchylenia.

Z tych powodów Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku, przekazując sprawę do ponownego rozpoznania w celu wyeliminowania stwierdzonych uchybień.